

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Pokorágyi-
uteza 1. szám. Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Férfiratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona
Fél évre . . . 4 korona
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT**VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.****MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: VASÁRNAP.**Felelős szerkesztő: **KOMÁROMY ISTVÁN.****Kiadó-hivatal:**

Rimaszombat, Pokorágyi-uteza
1. sz. alatt a könyvnyomdában.
Ide intézendők a kiadóhivatalt
illető előfizetés, hirdetésny,
nyilttér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromszámos petitsor tér-
fogata 12 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

A magyar ipar pártolása.

A Kaszinó és Polgári olvasóköri választmánya egy-egy bizottságot küldött ki a magyar ipar-pártolás módozatának megállapítása végett.

Ezek a bizottságok eddig se együtt, se külön nem tárgyaltak s így még semmiféle megállapodásra sem juthattak, de sőt ma már ott vagyunk, hogy a módozatok felett nem is kell fejét törnie a két bizottságnak, hanem élére kell állania itt annak a mozgalomnak, mely „hazafias liga“ név alatt ma már országsszerte kibontotta zászlaját.

Fontos közgazdasági, társadalmi és par excellence hazafias kérdések megoldása van ma a társadalom terhére utalva; — nálunk ez új dolog, mert mi eddig mindent az államhatalomtól várunk s ölbe tett kézzel neztük, hogy no mi lesz?

Hat biz az lett, hogy az állam egyes protekciós urak által pártolt ipartelepeket, gyárakat a szegény adózók fillereiből ezekkel segélyezett, a segélyezett ipartelepek, gyárak az illető protekciós uraknak az így nyert ezeket igazgatói tiszteletdíj címén kifizették, minek ellenertekeül aztán ezek a honorált igazgató urak a közgyűlési bankettekén hatalmas eljénektől kísért toasztokban köszöntötték fel az államsegélyt kiutaló minisztert s mondtak hazafias frázisokat a magyar ipar pártolására, — mi természetesen legkevésbé sem volt képes megakadályozni azt, hogy az ily hatalmas uraktól pártolt és kigründolt államsegélyes ipartelepek, gyárak pár év alatt csödbe jussanak, — mert ugy a tisztelt igazgató urak, mint a részvényesek bécsi kalapot, prágai keztyüt, brünni posztóból Bécsben készült ruhát, karlsbadi cipőt hordtak, fehérneműiket Párisból rendelték s mosni meg vasalni pedig talán Bécsbe küldték s banketti kompót cukorkákat is Bécsből szereztek be.

TÁRCZA.**A szabad akaratról.**

Egy-két hónappal ezelőtt igen érdekesen tárgyaltam ezt a kérdést egy terjedelmesebb tudományos fejtegetés, melynek szerzője — főleg büntetőjogi tekintetből — sok új szempontot és adatot vetett föl ennek a kérdésnek a területén s a szerző végre a determinizmus álláspontjára állva, azt vitatta, hogy szabad akarat nincsen.

Igen mély és nagyfontosságú kérdés ez, a melyet a régi filozófia homlokegyenest ellentétes irányban oldott meg, mint a melyben az új deterministák próbálják.

Próbálják — mondom — mert elfogulatlanul vizsgálva a dolgot, bármennyire lelkesedjünk is új eszmékért és haladásért, — mégsem mondhatjuk, hogy a determinizmus fölhozott érvei kimerítik és megoldják a kérdésnek minden részét. hiszen a legkiválóbbak maguk vallják, hogy a kérdésnek nemesak minden zugába nem lehet a tudomány mai állása mellett bevilágítani, hanem még a fővonalon sincs teljes világosság.

A kérdés rendkívüli fontossága kiviláglik abból, hogy a büntetőjog állásfoglalása a szabad akarat kérdésén sarkallik, mert egészen másként kell eljárni szabad-akaratu lényekkel szemben, mint olyanokkal, a kiknek nincsen szabadakarata. sőt az utóbbiakat büntetni sem igazságos dolog, hiszen bűnük sincs. Ezen a kérdésen sarkallik az emberiség egész erkölcsi élete, ettől függ a bűn és erény kérdése s így belevág ez a kérdés a valóság életébe is, mint a melyek az erkölcsiség őrei és ápolói gyanánt lépnek föl az emberi művelődés terén. Fontos ez a kérdés és mikénti megoldása átalakíthatja a nevelés egész területét is, mert ott is nagyon sok függ attól: szabad-e az ember akarata vagy nem?

Való igaz, hogy a régi filozófia az akaratszabadság magyarázatát adván, nem meríti ki egészen a kérdést és hogy meglehetősen elvontan is tárgyalja, tekintet nélkül arra, hogy az akarást miféle lelki folyamatok előzték meg? Nem törődik azokkal a képzetekkel, indulatokkal és érzelmekkel, a melyek a cselekvő személy lelki világában megjelennek és őt valami cselekvésre

A munka-megosztás korában élünk, mikor nem észszerű, de nem is lehet egy embernek mindenféle szükségletét saját erejéből előállítani, mikor minden téren szakemberekre van szükségünk s a gazdasági szempont kívánja, hogy mindenki csak azon iparcikk előállításával foglalkozzék, melyet tudása, gyakorlata és viszonyai folytán legkisebb költséggel s a legrövidebb idő alatt elő tud állítani, oly korban, mikor egy nemzet gazdaságának munka-megosztása feltételezi a többi nemzetek munka-megosztását vagyis az egész világ gazdaságát is, mikor tehát az észszerűség követeli, hogy azt a szövetet, melyet Magyarország 10 korona s Ausztria 5 korona költséggel tud előállítani, ne állítsa elő Magyarország, hanem inkább adjon érte Ausztriának 7 koronát, hogy összes munkaerejét oly cikk előállítására fordíthassa, melyben ismét Magyarországnak van előnye Ausztria felett.

Ma tehát, ha általában beszélünk arról, hogy mi a helyesebb, az önálló vagy külön vámterület-e, hogy magyar gyártmányt használjunk-e vagy idegent, feltétlenül arra a megállapodásra fogunk jutni, hogy a leghelyesebb az összes vámok eltörlése, hogy csak oly iparcikket állítsunk elő, melynek előállításához legjobban értünk, melyben a legkisebb a konkurencia, melynek előállítása tehát a legkevesebb költségbe kerül s így a legtöbb nyeresémet nyújthat, mert a fogyasztó ugy egyéni, mint közgazdasági szempontból csak akkor tesz helyesen és célszerűen, ha a legjobb és legolcsóbb iparcikket szerzi meg, ha tehát a vásárláskor nem annak eredetét, hanem jóságát és olcsóságát nézi.

Csak hogy e mellett aztán nem szabad elfelednünk, hogy az általános szempontokat a különös viszonyok módosítani szokták, hogy ha csak a makrosmost vizsgáljuk s kikerüli figyelmünket a mikrosmos, ha csak a világ-gazdaság nagy arányait tekintjük s nem vizsgáljuk azt a

birják, hanem egyszerűen a döntés és elhatározás tényét veszi tekintetbe.

A régi filozófia ilyenformán okoskodik: A vágyakozásnak két alapja lehet: távolabbi alapja a vágyakozó lény természete, közelebbi alapja a megismerés. Ignoti nulla cupido, mint a latin közmondás tartja, vagyis magyarul: a mit nem ismerünk, az után nem vágyakozunk. Az értelmi fölismerésre következő vágyó erőt nevezzük akaratságnak, a mely akarat nem egyéb, mint észszerű vágyakozás.

Már most a vágyak lehet célja és lehetnek eszközei. Célja feltétlenül a boldogság, mert nem lehet olyan józanészű ember, a ki a boldogtalanságot tűzze célul. Eszközei azok, a melyek a boldogságra segítenek.

A szabadság a cselekvények szerint kétféle lehet. Vagy olyan, a mely e körül választ: tenni vagy nem tenni valamit. Ez az ellenmondási vagy gyakorlati szabadság. A másik szabadság különböző vagy ellenkező cselekvények közül választ. Ez a különbözőzetek vagy ellentétek szabadsága. E szerint választ az ember a különböző jó cselekvények között, vagy a jó és a rossz között.

A szabadságnak mindenkor tehetségében áll az egyik vagy másik részre határozni magát a vágyakozás tárgyai közül. Ez az elhatározás a választás s ebben áll tulajdonképen a szabadság gyakorlása.

Az akarat nem lehet szabad abban, hogy a cél: a boldogságot kívánja-e vagy ne kívánja, — sem azokra az eszközökre nincs szabadsága, a melyek a céllal szükség szerű összefüggésben állanak. Enek oka az, mert a boldogság, mint saját java iránt, nem lehet a lélek közböns a boldogságra maga a természet ereje hajtja a lelket. Ebben tehát nem maga határoz, hanem a természet határozza meg a lélek törekvési irányát. Ha pedig a cél, a boldogságot hathatósan kell akarnia, ugyanolyan erővel kell akarnia azokat az eszközöket is, a melyek a céllal, mint szükséges feltételek összefüggnek. Ezen a téren tehát akaratszabadságról nem lehet szó.

Azokra az eszközökre nézve, a melyek a boldogságra mint célra nem feltétlenül szükségesek, az akaratnak valódi választási szabadsága van.

1. Ezt bizonyítja saját öntudatunk. Mert mindenki érzi, hogy tehetségében áll tetszése szerint cselekednie. Mindenki tudatában van annak, hogy két meghatározott

hazai szempontok tekintetbe vételével — se jó közgazdák, se jó iparosok, se észszerű fogyasztók nem lehetünk, mert a gazdasági jelenségek mind társadalmi jellegűek s a társadalomban élő ember gazdaságára nézve jellemzők, s mert míg a közgazdaságban a nemzeti élet által előidézett színhangulat hiányzik, addig az termékenyítő hatást elérni nem lesz képes.

Az ember — még a legmagasabb látókörű is — egy többé-kevésbé szűk körbe van helyezve s minden nagyobb területen az égalji viszonyok, a faj gazdasági tulajdonságai, a magán és közintézmények hatása alatt más szint öltenek a gazdasági jelenségek. Az általános törvények természetesen e viszonyok között változni alig fognak, ellenben azok, melyek nem föltétlen értékűek s a módok, melyekben egyes gazdasági jelenségek megjelennek, a viszonyok között a legelütöbbségek lehetnek.

Igy lesz aztán, hogy az elzárkózás, mely általán káros, bizonyos körülmények között helyes lehet s érvényre emelkedik a védvamos politika, mely a világ-gazdaságra s minden köz- és magán érdekre káros szokott lenni.

A közgazdaság azon legfőbbike azonban, hogy a termelés a leghatályosabb és leggazdagabb, a jövedelem eloszlása legigazságosabb s a fogyasztás a legésszerűbb legyen, éppen az ily közbejárású különös körülmények megfigyelése s érvényesítése esetén fog csak uralomra emelkedni.

Ily különös körülmények vetették ma felszínre a magyar ipar társadalmi uton való hatványozott pártolását.

A magyar munkáskéz százezrével indul ki a hazából messze túl a tengeren, mert nincs itthon ipar, mely foglalkoztathatná s kenyeret adna, mikor mi legegységesebb szükségleteinket idegen iparcikkkel elégítjük ki.

Ez nem lehet tovább így — a magyar tár-

jó közül valamelyiket választhatja, úgy hogy mind a kettőt is visszautasíthatja és választhatja volna annak ellenkezőjét is, a mit választott. Így például ha valaki választhat a között, hogy járjon-e vagy állva maradjon, — az, ha akarja, egyiket sem választja, hanem inkább leül. Ha pedig az egyikre határozta magát, érzi, hogy szabadságában állott az ellenkezőt is megenni.

Azután mindenki ellenen tapasztalja, hogy lelkében örül, ha elhatározása jó sikerre vezetett, — ha pedig rosszul választott, önmagát vádolja és bűnül rója fel önmagának a szabad választást és tanulságot keres előbbi tetteiből a jövődökre nézve. A ki rosszul tett, lelkiismereti furdalást érez, a ki pedig jól választott, annak lelkében belső békeség árad el. Ezek és effélék mindenki előtt ismert dolgok és annyira világosan beláthatók, hogy a szabadságnak élénkebb érzete nem is kívánható ennél.

2. Minden mozgásra elegendő indító ok szükséges. Az értelmet követő akarat csak a feltétlen jóban, a boldogságban nyugszik meg teljesen és csakis ez ragadja maga után szükség szerűleg az akaratot, — a boldogságon kívül eső dolgok csak mellékesen vonzzák az akaratot, annyiban, a mennyiben magát szabadon átengedi. Az ész ugy találja, hogy a boldogságon kívül eső jók nem okvetlenül szükségesek, hanem közömbösek, azért az akarat ezek kívánásában közömbös és szabad marad és ezekhez csak saját elhatározásából indul.

E szerint a szabadság gyökere az észben van, a mennyiben az ész ítéletében közömbös azok iránt a részleges jók iránt, a melyek a boldogsággal nem függnek össze.

3. Törvényeket hozunk, hogy az embereket elrettentjük a vétkektől, a tisztességes cselekedeteket megjutalmazzuk; a rossz tetteket büntetésre méltóknak tartjuk, a vétkeket dorgáljuk, a jókat dicséreljük, üdvös tanácsokat adunk, tanácskozunk a teendőkről, másoknak parancsot adunk és buzdításokkal élünk. Ezek az egész emberi nemzetnél általános dolgok s mind azt bizonyítják, hogy mindenki mélyen gyökerezik az a vélemény, hogy az emberi cselekedetek nem legyőzhetetlen szükségességből erednek, hanem az egyesek belátása és szabad elhatározása indítja azokat. A természetnek ez a közös és általános érveke nem lehet hamis.

sadalom felébredt s belátta, hogy rá nézve nemzeti feladat a magyar ipar pártolása.

Kenyeret kell itthon adni a munkásnak, akkor nem vándorol ki, magyar iparcikket kell vásárolni s akkor nem leszünk lekötöztetve a külföldnek.

Ma nem fegyverrel szerzik meg vagy vesztik el a hazát, hanem munkával vagy tétlenséggel.

Felébredt a magyar társadalom s tudatára jutott annak, hogy a magyar nemzetnek élethivatása munkával törekedni oda, hogy erősebb, gazdagabb legyen, mint szomszédai — és megindult a nagy társadalmi mozgalom a munka, a takarékoság és a magyar ipar érdekében.

A mozgalom megalakította a „Hazafias liga“-t, melynek célja oly fejlett gazdaságot teremteni, mely a föld termékeit iparban feldolgozza s a népek új keresetforrásokat nyújtson, hogy ne legyen az kénytelen kivándorolni. E célból a liga megköveteli tagjaitól, hogy csak magyar iparcikket vásároljanak, csak magyar iparosoknál dolgoztassanak s bojkottálják az osztrák ipart, követeljük a kereskedőktől, hogy magyar gyölcset, posztót, bőrt, kalapot stb. áruljon s mutassa meg, hogy honnét rendelte áruját, különben pedig más kereskedőhöz kell fordulni, olyanhoz, ki magyar áru tart. — A liga programjának további pontjai még, hogy kerüljük a fényűzést, ne pazaroljunk, hogy a nemzeti vagyont megtartsuk. Tartózkodjunk minden hazárdjátéktól. — Szervezkedjünk csoportokban; megyénként és vidékenként és szerezzünk tagokat, *mindenki legalább kettőt*, hogy minél szélesebb körben működhesünk. — Viseljünk nemzeti jelvényt, hogy egymást megismerjük.

A hazafias liga rövid időn belül remélhetőleg hatalmas táborra fog növekedni.

A rimaszombati kaszinó és polgári olvasókör feladata városunkban a hazafias liga programját megvalósítani olyképen, hogy kiküldött bizottságai, illetve bizottságainak tagjai megalakítsák itt is a hazafias ligát s ezzel megalapítsák módját a magyar ipar pártolásának.

Dr.

Még néhány szó a „Három Rózsa“ építéséhez.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Hivatkozással a „Gömör-Kishont“ 9-ik számában tett azon nagybecsű és eléggé nem méltányolható kijelentésre, mely szerint a lap minden időben a nyilvánosságot és közügyet kívánja szolgálni, ez a kijelentés reméltem engedi, hogy még egyszer a „Három Rózsa“ ügyében a városi mérnök urnak közzétett válasza folytán, melyre nézve az a körülmény, hogy a (*) alatti szerk. megjegyzést nékülözzi, a tárgyilagosság tekintetében máris bírálat, a nekem tulajdonított és személyes vonatkozású dolgok folytán néhány megjegyzést tegyek.

Közzétett felelőzéseimre az első megjegyzés a Szerkesztőség részéről az volt, hogy a „Három Rózsa“ építési ügye idáig is már minden illetékes fórumon szigorú törvényes és alakisággal ment keresztül. A városi polgármester ur már nem ily szigorúan bírálta el felelőzésemet, amidőn azt jelentette ki, hogy akár felelőzöm a „Három Rózsa“ átalakítási ügyét, akár nem, azt

Az itt előadott dolgok bővebben feltalálhatók a következő munkában: Liberatore: Institutiones philosophicae. Neapoli. 1876. 2-ik kötet 212. és következő oldalakon, a hol a szerző hat rendbeli ellenvetésre is megfelel, egyebek közt arra is, hogy az akaratot az utolsó gyakorlati ítélet határozza meg, tehát nem szabad, mert az értelemről veszi elhatározását. Ez azért érdekes, mert lényegileg a deterministák álláspontjával száll szembe.

Nézzük most, mit mond az akaratról az újabb filozófia?

Ez már nem is beszél akaratról, hanem akaratfolyamatokról, a melyeket elkülönít az akaratselekvényektől és azzal vádolja a régi filozófiát, hogy az akaratfolyamatokat teljesen mellőzve, csak az akaratselekvényekkel törődik és azokat is metafizikai módon, vagyis teljesen elvont eszmék gyanánt tárgyalja.

Evel szemben az új filozófia azt hirdeti, hogy a természettudományos vizsgálódásnak megfelelőleg kísérleti, fiziológiai alapon törekszik az akarat lefolyását megmagyarázni.

Mielőtt a filozófiai irányok kritikai fejtegetésébe bocsátkoznánk és azok értékét igyekeznők kimutatni, előadjuk egy kiváló új filozófusnak: Wundt Vilmosnak az akaratfolyamatokról szóló tanítását, úgy a mint az „A lélektan alapvonalai“ Lipcsében 1896 ban megjelent s Rácz Lajos magyar fordításában olvasható művének 179. és következő lapjain találjuk. Azért választottam Wundtot, mert ő az új filozófiának egyik legkiválóbb művelője és a mellett olyan nagy hatással volt a mi magyar filozófiai irodalmunkra, hogy annak egyik leghivatottabb művelőjét Plagiosippus nevű bírálója egyenesen azzal vádolta, hogy Wundtot plagizálta, annyira szószerint egyezett egyik műve Wundtéval.

Wundt fejtegetése a következő:

Az indulatok lelki folyamata alatt sokszor hirtelen megváltozik a képzet- és érzelemtartalom s ezzel az indulat egy pillanatra befejeződik. Mikor a képzet és érzelemtartalom így egy indulattól előkészítve, hirtelen befejezésre jut, az ilyen befejező változást akaratselekvénynek nevezzük. Az indulat pedig a belőle kiinduló végzetéssel együttesen akaratfolyamatot nevet visel.

A mint az indulat az érzelemhez csatlakozik, épen úgy csatlakozik az akaratfolyamat az indulathoz. Az

mindenképen felülvizsgálta volna a törvényhatóság, még pedig felülvizsgálta volna saját szakközegével az államépítészeti hivatallal; ezért a felvilágosításért hálás köszönettel tartozom, mert én eddig abban a tévhitben voltam, hogy az építészeti ügyek nem minden esetben terjesztetnek az államépítészeti hivatal felülvizsgálata elé. Az alsó malomra csak annyit jegyzek meg, hogy nem rajtam mulott, hogy a közvetítem mellett Kaszab Soma és társa által, csavar- és szerszámgyárra nézve beadott ajánlat a városi hatóság által a malmok bérletének le nem járta miatt, el nem fogadtatott, — az sem rajtam mulott, hogy a midőn a malmok bérbeadása a képviselőtestület által tárgyalatott, az az indítványom, hogy a malmok bérlete bizonyos kárpótlás mellett az esetben, ha arra ipari vállalkozás folytán szükség lenne. a bérlet lejárta előtt is megszüntetessék, a képviselőtestület által elfogadva nem lett. Párbeszédünk egyes szavai felett nem vitatkozom, mert nem célozom személyes dolgokat vitatni.

A városi mérnök ur hibáztatja felelőzésemet azért, mert nem tettem közre az átalakítási ügyre vonatkozó aktákat is, azt hiszem, hogy nem volt törvényes akadály annak, hogy ezeket a mérnök ur válaszában a hiteles okmányokra hivatkozva — közre ne tesse s ezért úgy én, mint a nagy közönség csak köszönettel tartozott volna és nekem is alkalmat adott volna arra, hogy esetleges tévedésemet belátva, azt nyilván is elismerjem.

Nagyon sajnálom, hogy a városi mérnök ur a saját egyéniségét felelőzésem által megsértve látja, holott teljességgel nincs oka, mert hiszen kijelentettem, hogy én laikus vagyok és én, mint ilyen úgy fogom fel a dolgot, hogy habár minden orvos jogosítva van műtétezők elvégzésére is, de azért még sem minden orvos műtőorvos és szemorvos, és éppen úgy, miként a jogtudor és bírói vizsga letétele egyenlő minősítést ad a bírónak, — rájuk nézve még sem lehet sértő, ha a törvényszék a járásbírósnak, a kir. tábla a törvényszéknek és a kir. Curia a kir. táblának az ítéletét felülbírálja, mert az a dolog természetéből folyik, éppen úgy mint az, hogy a képviselőtestület összeségében avagy egyes tagjaiban a városi hatóságnak cselekményeit és az eléje hozott ügyeknek a mivoltát belátása szerint megbírálhassa, mert hiszen, ha ez nem léteznék avagy létezhetnék, akkor teljesen felesleges intézmény volna a városi képviselőtestület.

Hogy az én laikus megjegyzéseim nem voltak minden alapelőköltek, azt igazolja a megyei államépítészeti hivatalnak a szakvéleménye, a melynek alapján hozatott meg a vármegyei határozat, ezt nem akarom itt felsorolni és pedig azért nem, mert a városi mérnök ur legott azt gondolná, hogy én öt egyéniségben akarom érteni, az ő kifejezésével élve karmolgatni; felelőzésemben a lehetőséghez képest igyekeztem tárgyilagos lenni, azt hiszem, hogy ez a „Válasz“-ra reá nem fogható, de éppen ezért a válasznak személyes vonatkozású részeire nem is reflektálok.

Azt a felelőzésemben tett megjegyzésem, hogy a kérdéses terv szerinti átalakítás legalább is 200000 koronába kerülne, az államépítészeti hivatal szakvéleménye után még inkább fenntartom és hivatkozom magára a költségvetésre is, a hol egyes részeket (kályhák) csak felsorolva vannak, de számszerűleg fel nem tüntettek.

Mit tett egy előző közgyűlés, miféle engedményt adott a bérlő részére. arról közvetlen tudomásom nincsen, benne részt nem vettem és ha ilyen engedményt tett, az sajnos, hogy megtörténhetett és éppen erre is vonatkozott felelőzésemben általános része.

A „Három Rózsa“ költséges átalakítását nemcsak a tervezet miatt, de első sorban a felsorolt egyéb okoknál fogva nem tartom az idő szerint helyén valónak; éppen ezért nem szolgáltattam alapot a válaszban foglalt karmolgatásokra.

Rimaszombat, 1906. évi márczius hó 22. én.

Tisztelettel:

Sütő István, városi képviselőtestületi tag.

akaratselekvény pedig ennek a folyamatnak csak egy határozott, jellemző része, a mely az indulattól különbözik.

Az akaratfolyamatok fejlődése kétféle lehet, vagy olyan, hogy a képzet- és érzelemfolyásból kiinduló testi mozgásokkal, tehát külső akaratselekvényekkel végződnek; vagy pedig pusztán képzet- és érzelemhatásokkal, ugynevezett belső akaratselekvényekkel érnek véget, mint egy tökéletesebb értelmi fejlődés eredményei.

A külső akaratselekvényben végződő akaratfolyamat tehát olyan indulatnak tekinthető, a mely pantomimikai mozgásban végződik, tehát külső hatásokat hoz létre, a melyek magát az indulatot megszüntetik. Ez különösen olyan indulatoknál lehetséges, a melyeknek véghatása ellentétben áll a megelőző érzelmekkel. Az akaratselekvények eredeti pszichológiai alapföltétele tehát az érzelmek ellentétsége.

Még az aránylag közömbös érzelmekben is van bizonyos mértékben valami törekvés vagy ellenkezés. Nincs olyan érzelem vagy indulat, a melyek valamely módon akaratselekvényt előkészíteni vagy legalább annak előkészítésében résztvenni képesek nem volnának.

Egyes érzelmek az akaratselekvényt kizárólag előkészítik. Ezeket a cselekvényt közvetlenül előkészítő képzet- és érzelmi kapcsolatokat az akarat indító okainak (motivum) szokták nevezni. Az indító ok képzet-alkotórészt az akarat ható okának, érzelmi részét pedig az akarat rugójának nevezhetjük.

Összetett minőségű indulatoknál a ható okok és rugók is vegyes fajaik, gyakran annyira, hogy még a cselekvő személy is nehezen döntheti el, melyik indító ok a tulnyomó.

Az indító ok részei közül nem a ható ok, hanem a rugó döntő jelentőségű.

Az akarat tehát tisztán értelmi megfontolásokból nem eredhet, sem az érzelmekben kifejezésre jutó hajlamokkal nem állhat ellentétben az akaratelhatározás. Ez egy transcendens, a reális lelki akaratfolyamatoktól absolute különböző akarat elvont fogalmán alapszik.

A sokféle indító oknak egybekapcsolása lényeges az akarat kifejlődésére és az akaratselekvény egyes alakjainak megkülönböztetésére nézve.

Az egy indító októl meghatározott akaratfolyama-

Meghívó.

A „Gömör-Kishontvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület“ 1906. évi márczius hó 29-én délután fél 3 órákor Rimaszombatban, a megyeház pénztári termében tartja rendes évi közgyűlését, melyre az egyesületi tagok, valamint az érdeklődő közönség ez uton is tisztelettel meghívatik.

A gyűlés főbb tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jelentés az egyület múlt évi működéséről.
3. A számvizsgáló bizottság jelentése.
4. Az 1906 évi költségelőirányzat megállapítása.
5. Indítványok

Rimaszombat, 1906. évi márczius 20.

A közművelődési egyesület elnöksége

Hirek és vegyesek.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy úgy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést ki egyenlíteni sziveskedjenek.

Tisztelettel

a „GÖMÖR-KISHONT“ kiadóhivatala.

Hazafias ünnepély Jolsván. Márczius 15-én Jolsván felibogózták a várost s az ág. ev. templomban Baltazár János lelkész gyönyörű imát mondott; üdvöt, boldogságot, békét esdve a magyar hazára s népére. A „Hymnusz“ zárta be az istentiszteletet. — A Jurin Samu igazgató-tanító beszéde nyitotta meg az ev. iskola ünnepélyét, a melynek keretében alkalmi szavallat és hazafias dal között Késmárcslyk Ernő tanító szólott a gyermekekhez, a kiknek példát adni megjelentek: az egyhazi-, városi-, járási előjáróság s a szülők szép számban. — A „Polgári olvasókör“ és az „Ifjusági egyesület“ közös ünnepélye a városi díszteremben nagy és díszes közönség előtt folyt le. A „Kossuth hymnusz“ énekelte a dalkör Brinnich K. tanító vezetése mellett s Basilides G. polgármester „Köri“ elnök nyitotta azt meg. Remenyik Lajos ifj. egyf. főjegy. Czuczor G. „Riadó“-ját, Jurin Juliska óvónő: „A vándor madár“ Ábrányi Emil allegóriáját, — Piroška Károly siket-néma isk. tanító Petőfi S. „Egy gondolat bánt engemet“ cz. költeményét szavallta nagy tetszés mellett hatással. Govrik Béla siket-néma tan. „1848. márczius 15.“ szép értekezést olvasott fel. A lelkesedést tetőpontra emelte Baltazár János ev. lelkész ünnepi szónoklata. A „Hymnusz“ rekesztette be a szép ünnepélyt. Este 80 terítők közvácsora volt a fürdőben, mely alkalommal Baltazár János a Kossuth-asztaltársaság elnöke a „Kossuth serleggel“ kezében mondta el gyűjtő beszédét s üritette azt a hon s a nemzet jövő boldogulására; Poltz József tanító: Sassy Csaba „Márczius 15.“ cz. gyönyörű költeményét szavallta. Szólt még: Markovics Árpád siket-néma iskolai igazgató, Jurin Samu a honleányokért, Szkalos Emil a jelen volt hölgyekért emeltek poharat.

Ünnepély Meleghegyen. A meleghegyi ág. hitv. ev. egyház tót ajku, de szíven magyar érzelmű hívei lelkesedéssel ünnepelték meg márczius idusát. — Az ág. hitv. ev. templomban istentisztelet volt, melyen a szent beszédet Szlopovszky Károly bugyifalvai ev. lelkész mondotta el. Istentisztelet végeztével ugyancsak a templomban folyt le a hazafis ünnepély is, mely a himnusz eléneklésével vette kezdetét. Az ünnepélyt Császkóczy Károly hercegi erdőmester hazafias beszéde nyitotta meg, mely után Matheidesz Sámuel ev. tanító elszavallta Petőfiné „A hazáról“ cz. költeményét; ezután Járossy Mihály lelkész eseteltte magas szárnyalású beszédében a 48 iki márcz. eseményeket s buzdította hazafiságra a nagyszámban összegyűlt híveket. A beszéd után Járossy Mihályné igen szépen — átérve s nagy hatást keltve — szavallta el Csengey Gusztávnak „A fogoly len-

tokat egyszerű akaratfolyamatoknak nevezhetjük. A mozgások, a melyekben ezek végződnek, sokszor ösztönselekvények nevével viselik.

Ha egy indulatban több érzelem és képzet válik indító okká, az egyszerűbből összetett akaratselekvény áll elő. Ezt megkülönböztetésül a fejlődésben őt megelőző ösztönselekvénytől önkényeselekvénységnek is nevezhetjük.

Az önkényeselekvénység abban egyezik meg az ösztönselekvénységgel, hogy végezetre egy indító okból vagy egy irányulag ható indító okoknak egy összerövé olvadt complexumból származik; de az tesz köztük különbséget, hogy az önkényeselekvénység a döntő indító ok csakis számos, egymás mellett fennálló, különféle s egymásnak ellentmondó indító okból emelkedett uralkodó indító okká. Egyik indító ok a másik fölé úgy emelkedik, ha föltesszük, hogy az indító okok harcban állottak egymással. De ezt a harcot most világosan, majd homályosan, néha meg egyáltalán nem vesszük észre.

Az a lelki folyamatot, a melyben a döntő indító ok uralkodóvá válik, az önkényeselekvényeknél döntésnek, a választási cselekvéseknél elhatározásnak nevezzük. Az ösztönselekvényeknél elesnek a döntés és elhatározás előkészítő érzelmek, mert itt az indító okhoz kapcsolt érzelem közvetlenül megy át a tevékenység érzelmébe.

Látszólag teljesen indulatmentes érzelemfolyásból is keletkezhettek akaratselekvények.

A külső megfigyelés számára észre nem vehető hatásokat belső akaratselekvényeknek nevezük.

Belső akaratselekvényből is keletkezhettek másodsorban testi mozgás, midőn a létrejött elhatározás egy későbbi időben véghezviendő külső cselekvényre irányul.

Mikor összhangu indító oktartalma összetett akaratfolyamatok gyakrabban ismétlődnek, az indító okok küzdelme könnyebbé válik. Az összetett folyamat ekkor egyszerű vagy ösztönselekvénybe mehet át. Később a külső inger már maga is kiváltja a cselekvényt, mielőtt még mi őt képzet gyanánt felfoghatnók. Ily módon az ösztönmozgás végre automatikus mozgásba megy át. Ha ez gyakrabban ismétlődik, akkor a mozgás az inger tiszta physiologiai reflexe gyanánt tűnik fel és maga az akaratfolyamat reflexfolyamattá vált.

gyel" ez. költeményét s végül Császárkőczy Károly erdőmester megköszönvén az egybegyűlteket megjelenését, az ünnepély a „Szózat" elnevelésével véget ért.

Jelölés. A magyar tudományos Akadémia ez idegi tagjelölő gyűlésén a II. oszt. tagjai sorába felvételre ajánlották dr. Bernát Istvánt, városunk szülöttét is, ki a jelöléshez szükséges többséget megnyerte. — Mint örömmel értesülünk — a pénteki tagválasztó nagy gyűlésén — Bernát Istvánt nagy többséggel be is választották az Akadémia II. osztályának levelező tagjai közé.

Előléptetés. Harmatz Loránt belügyministeri segédfogalmazó, kinek élénk tollalól lapunkban sok érdekes tárczát közöltünk, fogalmazóvá lett előléptetve.

Vasuti áthelyezés. Az itteni származású Rásky István máv. vasuti pénztárost Pelsőczről a budapesti máv. központi igazgatóságba helyezték át előléptetéssel.

Nagylelkű adomány. Komora János nyustyai plébános kiváló jelét adta e napokban ismert jótékonyágának; egy házat ajándékozott otthonul a nyustyai kisdudovónak. A nyustyai plébánia a vármegye legjobb jövedelmű lelkészi állomásai közül való, s a mint a példa mutatja, a javadalom birtokosa: Komora János plébános főlős jövedelmét igazán nemese célra fordítja. — Valóban nemese cselekedet, mely önmagát dicséri.

Putnok nagyközség jegyzője. Putnoki tudósítónk arról értesít, hogy az ottan f. hó 20-án megtartott jegyzőválasztáson *Dancsek Dajka* Dezső lett nagy többséggel megválasztva.

Esküvő. Piroška Károly, a jolsvai siketnéma iskola tanára f. hó 17-én tartotta egybekelését Hoffmann Maresukával, Hoffmann Miksa kereskedő és takarékpénztári igazgató szép és kedves leányával. Az ifju párhoz Baltazár János lelkész költői szép beszédet intézett s megáldotta a frigyet.

Eljegyzés. Özv. Schwarcz Pálné szül. Weiser Leona helybeli üzlettulajdonosnőt eljegyezte Liptószentmiklóson Sebes Nándor kereskedő.

Mozgalom a jolsvai tisztviselők érdekében. Poltz József jolsvai tanító számos tekintélyes képviselőstűletű tag támogatásával indítványt adott be a képviselőtestülethez, melyben a tisztviselők részére nyugdíjalap létesítését javasolja, s kéri, hogy e célból egy bizottság küldessék ki az előterjesztés mielőbbi megvitatására.

Vívó verseny. E hét folyamán a Budapesten megtartott országos versenyen főispánunk fia, *Hamos Antal* ismét 2 ezüst és *Liszka Viktor* — városunk szülötte — pedig 1 ezüst érmet nyert.

Halálózás. Varga Lajos és Varga István helybeli polgártársaink mély gyász érte, amennyiben édes anyjuk: özv. Varga Istvánné szül. Csordás Mária a régi tisztos magyar asszonyok egyik rokonszenves alakja f. hó 24-én (szombaton) délelőtt 78 éves korában meghalt. Városunk polgársága körében a gyászhir öszinte részvétet kelt, mert az elhunytat kiterjedt, nagyszámú rokonságán kívül mindazok, kik ismerték, szerették is. Az elhunytat f. hó 25-én délután 3 órakor temetik.

Halálózások. Csetneken *Urszinyi Mátys* okl. gyógyszerész f. hó 16-án 95 éves korában meghalt. Nagy részvét mellett temették el a tisztos kort ért férfit, kiben dr. *Urszinyi Gyula* putnoki orvos és *Urszinyi Zsigmond* tornallyai gyógyszerész atyjukat, *Madarász Pál* pedig sógorát gyászolja. — Városunkban folyó hó 20-án halt meg *Suhajik András*, nyugalmazott tanító 70 éves korában, 22-én temették el.

Tanítói értekezlet és bucsu-tisztelgés. A rimavölgyi tanítók f. hó 17-én Rimaszombatban értekezletre gyűltek össze. Az összejövetelnek, melyen *Becske Bálint* jános-i ev. ref. tanító elnökölt, nem volt hivatalos jellege. Egyedüli tárgya az volt, hogy a most áthelyezett kir. tanfelügyelő *Druisner György* személye s rövid időre terjedt, de nagy sikerekkel biztató munkálkodása iránti elismerésének kifejezést adva, a maga szerény erejéből kísérletet tegyen arra nézve, hogy ha még

Miután még a régiebb psychológusokkal, Schopenhauer követőivel és a materialisztikus bölcselekkel polemizál Wundt, előadja, hogy az alapos lélektani megfigyeléshez vezető egyetlen út a kísérleti megfigyelésben áll.

Erre a célra szolgálnak a reakció-kísérletek, a melyek abban állnak, hogy az akarat-folyamatot külső érzéki inger útján felizgatjuk és bizonyos lelki folyamatok elvégződése után mozgás reakció áll elő. — Így a psycho-fizikai folyamatok gyorsaságát mérhetjük.

Eredményül felhozza, hogy a sensorialis (érző) reakció idő átlag 0 210—0 290 másodpercze terjed, a muscularis (izom) reakció idő 0 120—0 190 másodpercze terjed.

A számok értéke nem annyira azok abszolút nagyságában, mint inkább abban áll, hogy azok a lélektani megfigyelés ellenőrző eszközei. — Ezt jegyzi meg a végén magyarul Wundt.

Itt áll előtűnk a régiebb és újabb akaratelmélet tana vizsgáljuk egy kissé azoknak jelentőségét és az elért eredményeket.

A régi filozófia művelőinek akaratelméletéről lehetetlen el nem ismernünk, hogy világos és átlátszó, egész határozottan kimondja azt a tételt, hogy az akarat szabad mindabban a mit józanul akarja lehet, mert olyan esztelennek nem képzelhet senkit sem, hogy tudva és akarva a saját boldogtalanságára törekedjék.

Azt sem vitathatjuk el a régi filozófiától, hogy bizonyítékai, — a melyeket saját öntudatunkból, az észből és általánosan elismert szokásokból merít, — erőteljesek, meggyőzők és bizonyos befejezett kerekdedség jellemzi az egész régi filozófiát.

De e mellett nem hallgathatjuk el azt sem, hogy a régi filozófia tényleg hézagosan tárgyalja az akaratot, mikor elvontan, annak előzményeit nem fejtegetve, egyenesen a kérdés velejébe vág és csak azzal törődik. Ez mindenesetre szépséghiba.

Ha a régiebb filozófia újabb művelői kiterjeszkedtek volna a lelki folyamatok értelmezésére és a természet-tudományos megfigyelésre is: bizonyára nem váltak volna nagy bizonyító erővel telítet műveik a taposó malmok száraz munkáihoz hasonlókká és nem idegenedett volna úgy el tőlük a nagyközönség, amely első sorban érdekeséget hajhász és rösteli a fáradságot a nehéz, száraz,

lehetséges volna, ez az áthelyező rendelet visszavonassék. Ez okból az értekezlet fel is folyamodott a ministeriumhoz. Az értekezletnek több tárgya nem lévén, a mintegy 70 főből álló tanítószék tisztelgően ment a tanfelügyelő hivatalába, hol *Becske Bálint* megható szavakkal eszterelte az egybegyűlteket érzelmeit, kifejezést adva egyszersmind annak a valószínűségnek is, hogy ez aligha nem bucsutisztelgés is a megjelentek részéről. *Druisner György* tanfelügyelő a megható szép szavak elrészekenítő hatása alatt válasszta az üdvözlőre. Megköszöntve a ragaszkodást s elismerést. Biztosította a jelen voltakat szeretetéről s jó emlékeiről, miket a távolba magával visz; s a tanítószék munkásságára áldást kívánva vett bucsut a tisztelgőktől.

Vármegyei közgyűlés. Vármegyénk közönsége f. hó 29. és 30-án tartja rendes tavaszi közgyűlését. Ezt pedig az ügyeket előkészítő állandó választmányi ülés fogja megelőzni — Alispánunk a közgyűlésre felvett tárgyak sorozatát a vármegye hivatalos lapjában már közzé tette s a bizottsági tagoknak külön is megküldötte. Eddig 71 tárgy van felvéve a közgyűlés tárgysorozatába.

Népgyűlés Dobóczán. F. hó 18-án, mint értesülünk, az építő munkások *Dobóczá* községben tömeges népgyűlést tartottak. — Az engedély mellett megtartott népgyűlés lefolyását a helyszínen *Madarassy Iván*, a rimaszécsi járás egyik fiatal és ügyes szolgabírája őrizte ellen kellő tapintattal. — Főtárgya volt a gyűlésnek az építő munkások helyzete és az építő munkások országos szövetsége alapszabályának ismertetése. Előadója *Jamrák Bertalan* miskolci lakos volt, ki 2 óráig tartó beszédjében hatóságai beavatkozására okot nem szolgáltatott. — Gyűlés után a 200 főre menő tömeg szépen elszórt és így a kirendelt 15 csendőrnek dolga nem akadt. Jellemző, hogy az idősebb, okosabb és komolyabb gondolkozású földművesek a beszédnek semmi értéket nem tulajdonítottak s kijelentették, hogy bizony ők e sok üres beszédre semmit sem adnak. Hát kívánatos is, hogy az ifju nemzedéket is ily irányban oktassák és vezessék.

Sebők Iván elhelyezése. Az ismeretes szenzációs Sebők ügynek az lett a vége, mint értesülünk, hogy a m. kir. belügyministerium jóváhagyta a megye alispánjának azon I-ső fokú és a vármegyei közigazgatási bizottságnak azon II-od fokú véghatározatát, mely szerint gyilkossággal vádolt és elmebetegnek minősített *Sebők Iván* elmeegógyintézetbe helyezendő el. — Közleendőnek találtuk e hírt, hogy a kedélyeket megnyugtassuk és ezzel reméljük, hogy a Csetneken még mindig uralgó nyugtalanúság is le fog csillapodni és a nagy bűnpör végleges befejezést nyert.

Halálózás. Megrendítő csapás érte az ág. hitv. ev. also-sajói anya- és henczkői leánygyházat. Felejtetlen érdeműs lelkésze Nagyt. *Chotvács Pál* Budapesten f. évi márczius hó 21-én váratlanul elhunyt. Csak 48 éves volt még a hazafias gondolkodású lelkes pap, ki 20 évi hivataloskodása alatt a gondjaira bízott egyházak ügyeit rendezte — és a mostoha viszonyok között is a virágzás fokára emelni és megtartani tudta. A tanügy terén való érdemei is — mint éveken át fáradhatatlan dékán — elévülhetetlenek. Temetése a család rendelkezése folytán Budapesten, márczius 23-án délután 3 órakor tartott meg.

Ivóviz vizsgálat. Vármegyénk tisztí főorvosa dr. *Meskö Miklós*, a napokban városunk több helyén ivásra használt vizet szedett össze és azt megvizsgálta. Mint halljuk legjobbnak találta az ugynevezett Kiskut vizét, mely tiszta és az egészségre ártalmas anyagoktól teljesen mentes.

Katonai pályázatok. A m. kir. honvédelmi minister 19021. és 18559/906. sz. a. kelt rendeleteivel pályázatot hirdet a katonai iskolák, nevelő intézetek és a hadi tengerészeti akadémiába való felvételre. — A pályázati hirdetményeket a vármegye alispánja most adta ki a vármegyei „Hivatalos Lap" útján, illetve hívta fel a járásbeli főszolgabírákat és városi polgármestereket, hogy a vármegyében tegyék közzé és a pályázni kívá-

fejtoró munkától s szivesebben elfogadja az érdekeset, ha kevesebb bizonyító erővel és értékkel rendelkezik is.

Mert a régiebb filozófia bizonyítékainak igazságát nem rontja le az, ha kevesebb érdekességgel tárgyalja is anyagát, ha nem mond is el minden odatarozó dolgot, azért a dolog érdemére nézve igazsága megmarad. Öntudatomban van, hogy szabadon határozhatok, sőt másképen is határozhatom volna, mint ahogy határoztam, akármilyen képzetek érzelmek és indulatok előzték is meg elhatározásomat. Ennek igazságát általánosságban el nem vitathatja senki; noha nem tagadom, hogy egyes esetek, különösen megszokott vétkeknél, eltérhetnek az általános tudattól, a mint torzképződmények vannak a látható természet rendjén is, de nem a torzból vonjuk le az általánosan érvényes igazságot.

A mi már most Wundtnak az akaratfolyamatokról szóló tanítását illeti, abban bizony több ellenmondást ki lehet mutatni és az egészen bizonyos homály borong; — de Wundt maga is szerényen megvallja, hogy a kérdés minden része meg nem fejthető, a mi nem is csoda, hiszen az általa képviselt filozófiai irány alig van túl az uttórés nehézségein.

Ellentmondást találunk mindjárt az akarat-folyamat meghatározásában. Az egyik mondatban ezt írja: „Maga az indulat együttesen ezzel a belőle kiinduló véghatással akarat-folyamat." A következő mondat így hangzik: „Az akarat-folyamat e szerint épen úgy csatlakozik az indulathoz, mint ez az értelemhez."

Az első mondat szerint az indulat benne van az akaratfolyamatban, a másik mondat szerint az akaratfolyamat csatlakozik az indulathoz, mint ez az értelemhez. De hát hogyan csatlakozhat valami ahhoz, a mi benne van? Az első mondat az indulatot hozzászámítja az akaratfolyamathoz, a másik mondat az indulatot kívül helyezi az akarat-folyamaton. Ez világos ellentmondás!

Hasonló ellentmondással találkozunk az önkény- és ösztönselekvések fejtegetésénél: „Az önkényselekvések megegyeznek abban az ösztönselekvésekkel, hogy végezetre egy indító okból vagy egyirányulag ható indító okoknak egy összerövé összeolvadt complexumából származnak; de különböznek tőlük abban, hogy náluk ez a döntő indító ok csakis számos, egymás mellett fennálló, különféle s egymásnak ellenmondó indító okból emelkedett uralkodó indító okk." (Vége köv.)

nokat hívják fel. — A pályázati feltételek különben megtekinthetők a hivatalos órák alatt a vármegyei közigi kiadó hivatalban.

Itt vannak a szalonkák. Vadászaink kedvencei madarai, a szalonkák, a hideg idő daczára már megérkeztek és esténként szép húzások vannak. Az első szalonkát *Lang Károly* Jelene-pusztai birtokos ejtette folyó hó 16-án. — Ez ideig az eredmény: *Lang Károly* 2, *Szakall Barna* 2, *Lukács Géza* 1, *Hámos Aladár* 3, *Széman Endre* 1, *Pongrácz Pál* 1, *Ragályi István* 1 szalonkát ejtettek el.

Halálózás. Sulyos gyász érte *Kolbenheyer József* nyustyai ág. ev. lelkész nejét, nővérének: *Kicsiny Czaban Paulának* f. hó 24-én Felső Szikálnokon 49 éves korában történt elhunytával.

Jelmez estély. A helybeli kaszinó által rendezett jelmez-estélyi napja végre a leányok türelmetlensége mellett bekövetkezett és az tegnap este reményen felüli fényességgel folyt le. Azt mondja a közmondás: „Türelmem rózsát terem." Az egyszer a türelmetlenség is termett rózsát, még pedig oly szépet, hogy bármely kertnek dicsőségére vált volna Ertjük a szép úde rózsabimbó mellett a sok szép virágot is, mely a kaszinó természet benépesítette és a tavasz csillogos egét, a melyről a legszébb csillag hull alá, hogy fényével bearanyozza a sötét éjszakát s hogy hajnal hasadtával a boru eltávozását jelentő szép szírvány körítse be a láthatárt. Pazar volt a fény, melyben a sok tündér úszott, széles és magyaros a kedv, vérepsdítő a zene, mely 50 pár idegeit marcangolta. — Jövő számunkban bővebben.

Vakmerő támadás. Dr. *Sarlay* Samu zólyom-megyei főispáni titkár panasolja szerkesztőségünknek, hogy f. hó 18-án este 8 órakor, midőn a vonattól Ajnácskő községbe behajtatott, három fiatal ember jött mellette el kocsin és ezek forgópisztolyból reá lövöldöztek. Szerencsére azonban golyó nem taláta. Az eset után rögtön az ottani csendőrörsre sietett az esetet bejelenteni s mint mondja, már sikerült is az egyik tettest *Haner* Sándor csákányi ispán személyében kinyomozni s az esetet a bíróságnak is bejelentette. Ezzel egyidejűleg arról értesülünk, hogy Ajnácskő környékén lelketlen ügynökök járnak, kik a népet az úri osztály ellen izgatják. — Ajánljuk az illetékes hatóság figyelmébe.

Uj fürdőt Várgedének. A 70-es években a bérzes Gőmör sok nevezetességei mellett híres volt az ajnácskői és várgedei-fürdő bálókör is. — Multak az idők s midőn a híres minister báró *Kemény* Gábor, az ajnácskői fürdő tulajdonosa elhunyt s kibült tetemét, a mely ma is háborítlanul nyugszik a fürdő parkjában, az 500 éves terebélyes tölgy tövébe helyezték, a fürdő új gazdája báró *Kemény* Géza nem sokat törődött a gazdag vasas fürdővel, azt leromboltatta, a pavilonokat cseled lakokká, a nagy szalát pedig magtárrá alakította által. Ezzel az ajnácskői híres fürdő felvette a néhai nevet. — Nem így történt azonban a szomszédos várgedei fürdővel, a mely hasonló gazdag vasas forrással bír és szíven metszi keresztül a nagy forgalmu Fülel-miskolci vas-pálya. — Ez a fürdő szép reményeknek nézett most már elébe, mert versenytársát örökre eltemették. — A fürdő tulajdonosai közül a várgedei közbirtokos urak közül egyik-másik mesés jövőről és gazdagságról kezdett álmodozni, de sajnos, nem úgy történt. Győzött az erősebb, ki a hygeniát nem szereti és a várgedei fürdő is süllyedni kezdett lefelé. — Végre megúván a várgedei urak a torzsalkodást, eladták a fürdőt mostani tulajdonosának: *Klein* Samunak. Klein modernül akarta a fürdőt berendezni, fellendíteni, de hát nála az akaraton kívül hiányzott két fontos eszköz: a pénz és — pénz.

Két év előtt már örömmel láttuk, hogy a fürdő igen látogatott kezd lenni, a mult évben azonban már ismét szökött onnan mindenki. Most pedig, mint értesülünk, úgy áll a dolog, hogy ha ottan nem terjeszkednek és nem építkeznek, a jövő ősszel reá verik a lakatot a várgedei vasas fürdőre is. — Bizony szomorú dolog, hogy Csizben, a semmiből világ fürdőt tudtak produkálni s a meglévő régi híres két fürdőt — Ajnácskőt és Várgedet pedig az enyészet lejtőjén hagyják lefolyni. — Ajánljuk a két fürdő sorsát az illetékes tényezők becses figyelmébe s igen örülnénk, ha e tárgyban cikkeket kaphatnánk.

Ösztöndíj iparos ifjak részére. A miskolci kereskedelmi és iparkamara a kereskedelmi minister által adományozott 600 koronás iparos ösztöndíjra pályázatot hirdet. A pályázati kérvények f. évi május hó 10-ig nyújthatók be a Kamarához. — A pályázati kérvényben felsorolandók s okmányilag igazolandók a következők: 1. A folyamodó életkora, foglalkozása 2. Előképzettsége. 3. Erkölcsi magaviselete. 4. Nyelvismeretei. 5. Családi és vagyoni viszonyai. 6. Esetleges tanulmányai. 7. Az általa esetleg elnyert kitüntetések. 8. Az, hogy katonai kötelezettségének eleget tett. 9. Részletesen megjelölendő az ösztöndíj elnyerése esetén teendő utazás iránya, valamint az is, hogy biztosítva van-e előre is egy megfelelő külföldi gyárban vagy műhelyben való alkalmaztatása, esetleg valamely külföldi szakiskolába való főlvétele. Az ösztöndíjat elnyert pályázónak kötelezni kell magát arra, hogy az ösztöndíj különbeni visszafizetésének terhe alatt vissza fog térni hazájába s szerzett tapasztalatait itt fogja értékesíteni, mely kötelezettség tekintetében a kiskorúakért atyjuk vagy gyámjuk tartozik kezességet vállalni.

Magyar vértanuk. A nemzeti küzdelemnek értékes irodalmi ajándékot nyújt az éles megfigyelésű és nagy tudásu publicista, dr. *Kacziány Géza*, aki „Magyar Vértanuk Könyve" című diszművét tette le a magyar olvasóközönség asztalára, amely a nemzeti kegyelet pantheonjának, az 1848-as ereklje-muzeumnak ügyét szolgálja. A diszmunka kiadója, *Vass* József ugyanis az album alakú díszes vászonkötésű remek könyv tiszta jövedelmét az ereklje-muzeum fontartására ajánlta föl. A megrázóan érdekes és művészi tollal irt kötet a magyar vértanuk százainak tragédiájával ismert meg a mindvégig érdekes művet a színes és fekete nyomásu műlapoknak, az erekljék reprodukcióinak, facsimiléknek egész garmadája díszíti. A könyv ára diszkötésben 6 korona 80 fillér.

Baleset a kőbányában. A csomai kőbányában f. hó 19-én sulyos baleset történt. *Bobály* György 32 éves munkás ugyanis a bányából toltá kifelé a követ szállító kis kocsit az u. n. „Kutyát." A kocsit kisiklott a sínárról s *Bobály* nem ugrott ki a pályatest közepé-

ről, úgy hogy az utána jövő közzállító kocsit elütötte, s bal lábát összezúzta. A súlyosan sérült embert beszállították a közkórházba.

A gömörmezei múzeum egyesület tagjai: (IV. közlés) *Alapító tagokul belépett:* Boczkó Dániel 50 koronával, összesen 9 tag. — *Rendes tagokul beléptek:* a 103 sz. iven: Süteő István, dr. Ráróssy Gyula, Soós Ferencz (Rimaszombat), Szifft Gyula, dr. Csiky Ferencz, Kajaba Árpádné (Helpa) 2—2 koronával összesen 67 tag. — *Pártoló tagokul:* Jánosi, Pálfalva, Szútor, Bellény, Várgede, Balogfalva, Kerekgede, Gortvakisfalud községek; a 103. sz. iven: Percz Samu, Konez Károly, Pál Sándor, Szügyi Zsigmond, Eperjessy István (Rimaszombat), Dusa, Guszóna, Kisgömöri Mezőtelkes, Jéne, Susa, Uraj, Felsőbalog, Alsóbalog, Uzapanyit, Perjése, Gömörvidék, Sörg. Csomatelke, Béna, Almágy, Ajnácskő, Dobfenek, Egyházabást, Péterfalva, Tajti, Zabar. Dété, Jeszte községek 1—1 kor., összesen 69 tag. — Tagsági díjakat befizették: Terray István (mint rendes tag is) 10 kor., Jánosi, Pálfalva, Szútor, Bellény 1—1 kor., Várgede, Balogfalva, Kerekgede, Gortvakisfalud községek együttesen 7 kor., dr. Kaas Adolf (Budapest) 2 kor., Szifft Gyula, dr. Csiky Ferencz, Kajaba Árpádné (Helpa) 2—2 kor., Dusa, Guszóna, Kisgömöri, Mezőtelkes együtt 3 kor. 88 fill., Gömörvidék, Sörg. Csomatelke, Béna községek 1—1 kor. — Tisztelettel kérem az ivartó urakat, méltóztassanak a taggyűjtés befejeztével az „Aláírási íveket” márczius 31-ig a „Gömörmezei múzeum igazgatósága Rimaszombat” czimén, ha lehet, a beszedett tagsági díjakkal együtt beküldeni, hogy úgy a beiratkozott tagok névsorát, mint a befizetett tagsági díjakat nyilvántarthassuk. Múzeumunk tisztelt barátait és pártfogóit pedig, kik egyesületi tagokat gyűjteni hajlandók, kérem sziveskedjenek az igazgatóságot értesíteni, hogy az ívet czimükre megküldhessem. — Rimaszombat, 1906. márcz. 24. — *Fábrý János*, múzeum-igazgató.

Nyugtásás A meleghegyi ág. hitv. ev. egyház f. hó márczius 15-én jótékonyezélu táncmulatságot rendezett, mely alkalommal a „Harang-alap” javára felülfizettek: Csaszakóczy Károly erdőmester ur 12 korona, Várhegyi Gyula egyh. felügyelő 4 korona, Nt. Járóssy Mihály ev. lelkész 1 korona, Szlopovszky Károly ev. lelkész 1 kor. ifj. Péter János 3 kor. ifj. Iboz Ferencz 1 kor. Löffler Ferdinand 1 kor.

Szerkesztői üzenetek.

N. F. Dobóca. Megbízható értesítés alapján más f. r má ban emlék zünk me.
Sármány Ratkó. Várjuk az ízeit értesítést

Az Első Leánykiházasítási Egylet

miskolczi vezérügynöksége magas fix fizetéssel és jutalék részesedéssel gyakorlott **üzletszerzőt** alkalmaz. (Ajánlatok fenti czimre nyújtandók be.) 1—3

Kiadó lakás.

A **Kmetty-utca 11. sz.** alatti ház: 3 szoba, konyha, kamara, pincze és mellékhelyiségekkel, a mely a beköltözés előtt már április hóban teljesen jó karba lesz hozva és az összes szobák ujonnan festve, folyó évi **május 1 től** bérbe kiadó.

Ugyanitt saját termésű, valódi tiszta kezeléshalmágyi bor pecsételt üvegekben **literenként 40 krajczárjával** kapható. **Benyó Béla**

Kiadó lakások.

Tamásfalán, a **volt Molnár Lajos-féle házban** két lakás, melyeknek egyike **négy szoba**, a másik **két szoba**, konyha, kamara és mellékhelyiségek, azonfelül mindenikhez egy darab konyhakert tartozik, **május 1-étől** — illetve azonnal is — bérbe vehetők — Bérleti szándékozók forduljanak Rimaszombatba, **Szabó József** mézárós tulajdonoshoz. 1—*

Eladó ház.

A **Jánosi-utca 48. sz. alatti** nagy forgalmi helyen fekvő, külön udvarban épült ház, mely áll 4 szoba, konyha, éléskamra, pincze, fagtartó, kút, sertésól s kertből, **május 1-éig** szabad kézből eladó, — értekezhetni ugyanott a tulajdonos: **Róth Lajosnál**. 2—3

Kiadó lakás.

A **Ferenczi-utca 17. szám** alatt levő három szobás lakás, konyha, pincze és hozzátartozó mellékhelyiségekkel, kis kerttel is május 1-től kiadó. Értekezni lehet **Gömöri Ede** tulajdonosnál; a ház az új gimnáziummal szemben van. 1—*

Eladó birtok.

Borsodmeze, ózdi járás, Nádasd községben, — a lemezgyár tőzomszédságában s a törvényhatósági út mentén — 86 hold szántó, 300 hold erdő és legelőből álló tag-birtok, gazdasági épületekkel, őszi és tavaszi vetésekkel 45000 koronáért örök áron eladó, értekezhetni a tulajdonossal **Nádasdon, Szikorszky Gyula**.

Eladó.

Egy 16 családra berendezett **kettes rendszerű szon-kaptár** felszerelve jutányosan eladó. — Venni szándékozók forduljanak **Hancsóvszky Béla** ref tanítóhoz **Királyi** (u. p. Tornallya.)

Vetekedik úgy árban, mint nagyválasztékban Magyarországon legnagyobb hasonlómű cégeivel.

Rimaszombatban, a kir. járásbiróság mellett

mindennemű sirkövek kaphatók nagyválasztékban

és a legolcsóbb árban

Horn K. Lénárd

szobrász és kőfaragó üzletében.

8—10 **Allandóan kész nagy raktár.**

Építkezéshez mindennemű kőfaragó munkák a legfontosabban, legjutányosabban készíttetnek

Eladó faipari részvény.

8 darab gömörmezei faipari részvény — névértéke 1600 korona — 1000 koronáért eladó **Kövér Imrénél Debreczen**, Széchenyi-kert 38. szám alatt. Vevőnek ez olcsó vétel által 6 évig befektetett pénzére (ha esetleg osztalékot nem kapna is) 6%-os kamat biztosítva van.

RADÓ ARTUR

Miskolcz, Széchenyi-u. 31.

Divat-, kelengye- és szőnyegáruház.

Saját készítményű

• paplanok és madracok. •

Hirdetmény.

1341. sz. — A rimaszombati királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **rimaszombati takarékpénztár és Uhljár Mihály** végrehajtatonak **Salamon Mihály** elleni utóajánlati árverési ügyében az 1881. évi LX. t.-cz. 144. és 146. §§-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Alsópokorágy és Zsherje községben fekvő s a **Salamon Mihály** alsópokorágyi 61 számú telekjegyzőkönyvben 827. hrzi számú szőlő birtoka 102 korona, az alsópokorágyi 66. számú telekjegyzőkönyv 831. hrzi számú szőlő birtoka 75 korona;

az alsópokorágyi 76. számú telekjegyzőkönyv 832/c. hrzi számú szilvás és parlag birtoka 34 korona és

a zeberjei 70 számú telekjegyzőkönyv 1224, 1226, 1227. hrzi számú rét, szőlő és kert birtoka 804 koronában megállapított kikiáltási árban elrendeltetik s annak megtartására határnapul **1906. évi április hó 20-ik** napjának d. e. 10 óráját a rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatósághoz tűzte ki, mely alkalommal a fent körülírt ingatlanok az utóajánlatot tévő által ígért 93 korona 50 fillér, 266 korona 20 fillér, 74 korona 80 fillér és 992 korona 20 filléren alól eladatni nem fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át, vagyis 10 korona 20 fillér, 7 korona 50 fillér, 3 korona 40 fillér és 80 korona 40 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni avagy az 1881. évi 60. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság 1906. évi márczius hó 7-ik napján.

Dr. Musotter, kir. tszéki bíró.

Kitünő minőségű **Arad hegyaljai borok** kaphatók a **TOMPA** szállodában.

Ménesi fehér 40 kr. — Gyoroki fehér 32 kr. Ménesi siller 24 kr. 16—26 **Gede István.**

Kiadó vagy eladó ház.

Rimaszombatban, a **Jánosi-utca 2. szám** alatt — a legnagyobb forgalmu helyen — egy 39 éves kitünő meneteli üzlethelyiség lakással együtt **azonnal** bérbe kiadó, esetleg örök áron is eladó. — Értesítés nyerhető **Róth Lajosnál** Rimaszombatban vagy **Konyha Géza** tulajdonosnál Ujpesten, Baross utca 50 sz. a 4—*

Hirdetmény.

1128. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **Rimaszombati takarékpénztár és Uhljár Mihály** végrehajtatonak **Salamon Mihály** végrehajtást szenvedő elleni Melezer Viktor utóajánlati árverési ügyében a végrehajtási árverést az 1881. évi LX. t.-cz. 144. és következő §§-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Rimaszombatban fekvő s a rimaszombati 688. számú tjkvben foglalt **Salamon Mihály** nevében álló 205. hrzszámú beltelekre, azon épült 18. sz. a. Losonezi-utcai házra, fa- és kocsiszínre 1440 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte annak megtartására határnapul **1906. évi április hó 20-ik** napjának d. e. 10 óráját Rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatósághoz tűzte ki, mely alkalommal a fent körülírt ingatlanok az utóajánlattevő által ígért 3558 korona 50 filléren alól eladatni nem fog.

Az árverelni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át, azaz 144 koronát készpénzben vagy az 1882. évi 60. ik törvényezikk 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, vagy az 1881. évi 60. t.-cz. 170. §-a értelmében bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság, 1906. évi február hó 24-én.

Dr. Musotter, kir. tszéki bíró.

RÁBELY KÁROLY

KÖNYVKÖTÉSZETE

RIMASZOMBAT, Kossuth Lajos-utca 5. sz.

Alulírott tisztelettel hozom a nagyérdemű közönség szives tudomására, hogy a már négy év óta fennálló és a legjobb hírnek örvendő

könyvkötészetemet mindenféle legújabb rendszerű gépek, divatos betűk, körzetek, diszító tárgyak stb. vel szereltem fel; miért is **ajánlom szolgáltatásomat** bárkinek a könyvkötészet körébe tartozó munkáknak pontos, divatszerű és szolid kiviteiben való elkészítésére.

Felhivom könyvkötészetemre a vidéki jegyző és tanító urak, valamint a **kaszinók, olvasókörök és énekkarok** jóakaratu figyelmét is, kérve pártfogásukat.

Itt említem meg és hívom fel a vidék figyelmét, hogy **vármegyénk minden nagyobb helyén megjelenek országos vásárok alkalmával** a raktáromon levő több mint **ötven különböző-féle kivitelű ima és énekes könyveimmel**; a melyek a legjutányosabb áron nálam **szerezhetők meg**; — ugyanakkor **bekötni való leveleket is átveszek**, miáltal a postai küldés feleslegessé válik.

A nagyérdemű közönség jóakaratu pártfogását ismételten kérve, vagyok kiváló tisztelettel

RÁBELY KÁROLY,

Rimaszombat, Kossuth Lajos-utca 5. sz.

Hirdetmény.

1358. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **Rimaszombati takarékpénztár és Uhljár Mihály** végrehajtatonak **Salamon Mihály** elleni utóajánlati árverési ügyében az 1881. évi LX. t.-cz. 144. és 146. §-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Rimaszombatban fekvő, **Salamon Mihály** rimaszombati 679. számú tjkvi 111—112. hrzszámú beltelek, azon épült 56. sz. a. háza és tartozékai 1457 korona, és ugyanazon számú tjkvi 105. hrzszámú kertje 30 kor. kikiáltási árban elrendeltetik, s annak megtartására határnapul **1906. évi április hó 20-ik napjának d. e. 10 óráját** a Rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatósághoz tűzte ki, mely alkalommal a fent körülírt ingatlanok az utóajánlatot tevő által ígért 3960 kor. illetve 451 koronán alól eladatni nem fognak.

Az árverelni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át vagyis 145 korona 70 fillért, illetve 3 koronát készpénzben, vagy az 1881-ik évi LX. törvényezikk 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság 1906. évi márczius hó 7-ik napján.

Dr. Musotter, kir. tszéki bíró